

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.
ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
1 an 20 cor.
6 an 10 cor.
1 an 5 cor.
1 lună 2 cor.
Vei de Duminică pe an 4 cor.
Vei de România și străinătate pe an
40 franci.
Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.
INSERTIUNILE:
de un șir garnisat: prime două la
noaptea; a doua oară 12 bani; a treia
oară 8 b. de fiecare publicație.
Atât abonamentele, cât și inserțiile
sunt a se plăti înainte în Arad.
Telefon pentru oră și comenzi
Scrieri netransmise nu se primesc.

CONVOCARE.

Subscriși prin această convocăm pe alegătorii cercului electoral Șiria,

la o adunare

care se va ține Duminică în 13 Noembrie st. n. la orele 2 d. m. în sala de joc din Șiria.

OBIECTUL:

1. Rezoluțiune asupra proiectului de lege despre reforma învățământului popular.

ȘIRIA la 10 Noembrie, 1904.

Dr. Iacob Hotăran.

Dr. Ioan Rațiu.

Romul Măerușan, Marcu Păscuț, Mihail Dulhaz, Axente Secala, Nicolae Lăzărescu, Petru Benea,
Avram Inguștia, Savu Borlea, Teodor Groșan, George Crista.

Adunarea de Duminică.

Frații noștri din Șiria fac deci începutul seriei de adunări de popor, ce nu ne vom vor urma în toate centrele românești. În jurul nostru, împotriva neomnosului proiect de lege al ministrului Berzericzky. Dinca amărăciune ce a cuprins toate straturile poporului nostru, va răsună în auzul lumii regi, ca și glasul de desperare a unui popor nefericit ce să sbate amarne acărâni cu ultima energie, ultimul său drept la viața i națională.

Să se știe cel puțin în lume și în is-
te, că școalele noastre, adăpostindu-ne lim-
ba românească, ne au fost răpite, dar
cedate. Să se știe, că nedreptate strigătoare
ce ne face guvernul. Nedreptate ce nici
se iartă, nici nu se uită. Suntem și fine
te.

Nu vom peri noi. Perdem cetatea șco-
le noastre, dar strânge-ne vom d-aci na-
in jurul bisericii, care ne-a scutit d-a-
vifore ce au trecut peste noi, când
eram școală. Strânge-ne vom la altare, în
la lui Dumnezeu, care ne biruită este. Da-
vom în sfârșit dacă va trebui până la unul
to, dar limba n-o dăm, căci fiți strămoșilor
suntem, iar despre dânsii scris este, că
am iubit mai mult limba, decât viața.

Poporul român rostească și deci cuvântul
de prot-stare cu demnitate. Amărăciunea
adâncă să nu-l răpească nicăiri, căci știe
abla multe. Păstrând ordinea, pacea și
unitatea, cuvântul său fie înainte de toate
man

În semnele acestea salutăm adunarea
Șiria și pe convocatorii ei!

Alegerile la Comitat.

Alegători Români, din comitatul Aradu-
lui, ziua de Joul (17 Noembrie) în săptămâna
ce vine, este pentru voi: o zi mare. În acea-
sta zi aveți iarăși în propriile voastre mâni,
soarta satului vostru și a comitatului sub a
cărui oblăduire trăiți. Măne-zi apoi vă scapă
earăși din mâni aceasta soartă, primindu-o
în a lor mâni încredințați cu votul vostru.

Nu este zi aproape dela Dumnezeu,
în care voi să nu plângeți, azi unul, mâne
celalalt de asupririle multe și grele, sarcinile
cari nu cunosc hotar și baljocurile ce vă
vin din partea acelor pe cari îi hrăniți dom-
nește, răsătându-și în belsug și în bine, în
vreme ce copii voștri plâng flămânzi și
desculți pe uliți. Și totuși, când vine ziua
să schimbați soarta voastră ticăloasă într-una
mai bună, mai demnă de voi ca oameni,
uitați totul și uniți de frică, pe care a băgat-o în
ei tot asupritorii lor, alți pentru'n gologan, ori
momeală, și cei mai mulți pentru afurisitul ra-
chiu, jertfii ticna și fericirea vieții voastre și a
fiilor voștri, tocmai în clipa hotăritoare. Măne-
zi, pe urmă începeți plânsul din nou și-l duceți
cu anii până-ce vine ear zi de alegere, ca
apoi din nou să faceți ca mai înainte.

Nu mai departe, decât ieri, a fost la
noi în Redacție economul Nicolae Baltă din
Covăsinț, plângându-se c-a umblat pe la Co-
mitat, să ceară dispensație pentru căsătorie,
ca să se poată cununa ca creștin și Român,
până 'n post și la sfânta biserică, dar pro-
tonotarul Schill, bagseama să nu și facă de
lucru, ori poate crezând că numai pentru
Svabii lui e dator să dea, — căci știm că
la străini dau —, i-a refuzat bietului om,
fără nici un motiv cererea. A venit la noi
apoi să se jăluiască.

Până când fraților dăinu-va rătăcirea
aceasta? Până când trăi-veți voi tot viața
de slugi, de ființe cari vă iubiți jugul de pe
grunazi, în loc d-a pune cu toții umărul
să-l frângeți, pentru-că numai de viață e demn
jugul.

De ani de zile fruntașii voștri se chi-
chinuesc și se trudesă să vă deștepte, să
vă cheme la viața pe care trebuie să o trăiți la
luptă ca neamul nostru s'aibe un viitor mai
bun, zile mai bune, mai senine, mai luminoase
decât zilele în care trăim noi, oropsiți și
umiliți. Să frâng însă silințele noastre de ne-
păsarea voastră, de lipsa voastră, de hotă-
rire, de tărie bărbătească și noi n'avem spri-
jinul ce s'ar cuveni din parte-vă. Auzita-ți
voi doar ce lupte înverșunate luptă fruntașii
voștri în adunarea comitatului pentru drep-
turile voastre. Ei sunt însă puținți, pentru-că
deși în comitatul acesta sunt de trei ori
atâția Români câți străini, în adunarea co-
mitatului, mulțumită slăbiciunii și a nepăsării
voastre este tocmai întors: de trei ori atâția
străini, câți Români. Va să zică numai o
parte Români, și trei părți străini, cari nu
vor nici s'audă de Români. Așa stă treaba
la comitat.

Cum vreți voi deci să vă meargă bine?
Străinii acela își vad de interesele și de bi-
nele lor și nu de al vostru. Dincontră, bi-
nele lor mai de multe ori înseamnă răul
vostru. Și noi trebuie să privim, cu mâinile
în sin, cum cu puterea în noi ne per zilele
în obidă, rușine și nemernicie.

Joul, voi ați putea schimba încălva sta-
rea aceasta. O mică îmbărbătare din partea
voastră, ar frînge câte-va din obezile de pe voi.

Deșteptați-vă deci.

Știm, că fruntașii Românilor din comi-
tat, în fruntea cărora stă dl Mihail Velici, și
cari împreună alcătuiesc clubul comitatens

român, v-a adresat apel, în care vă îndeamnă și vă arată calea pe care și cum să umblați, vă arată persoanele pe cari să vă dați voturile, persoane demne de încrederea obștei românești, Români buni și oameni de omenie. Datoria voastră de onoare este să ascultați de căpeteniile voastre și ale noastre. Mergeți la urnă cu toții, dându-vă votul pe aceea, dela cari singuri poate să vă vie mântuirea. Pe cei slabi îndreptați-i, pe cei fricoși încurajați-i, pe cei rătași luminați-i. Pe cei ticăloși, vor fi și de aceștia, invredniciți-i de plata ticălosului.

În unele cercuri s'au lăsat și locuri goale, respective fără recomandățiune dela club.

În aceste cercuri, adunați-vă și candidați și alegeți din mijlocul vostru Român, pe cari îi cunoașteți de oameni bravi, de cinste, oameni cu șira spinării întreagă, nu de aceia cari se încovoie ca trestia în bătaia vântului. Dar nu vă dați votul străinilor. Că așa a zis un profet al neamului nostru:

Cine-a îndrăgit străinul
Mânca-îar inima câinii...

Faceți-vă deci datoria așa ca Dumnezeu și fiul și nepotul voștri să vă binecuvinte!

Contra proiectului Berzeviczy.

Majestatea Sa având cunoștința de amărăciunea naționalităților.

Mișcarea Sârbilor.

Din Budapesta a sosit ieri ziarelor maghiare următoarea telegramă:

„În oarele din noapte, s'a răspândit în cercuri politice bine informate vestea că Majestatea Sa nu-și da învoirea ca să se imprăștie Dieta și să se facă alegeri noi, având teamă de turburări sângeroase în cercurile electorale ale naționalităților, amărite pentru proiectul de lege al reformei școlare.”

LACRIMI.

Nici marea cea adâncă
Nici stelele din cer
Nici timpul n'o să șteargă
Amarele 'mîi dureri
Nici primăvara mândră
Din luna lui April
Și nici isvorul vesel
Cu murmur de copii
Și nici lacul albastru
Ce doarme liniștit
Și nici frumoasa luna
Cu părul aurit
Și nici glasul de clopot
Orî imn religios
Și nici cântări de harfe
Cântate lin duos
Nimic de cât o cruce
La care merg să plâng
Acolo lângă tine
Durerea să mi-o stâng
Și lângă salca tristă
Rugându-mă să mor
C'aproape lângă tine
Să dorm și eu ușor.

Elena Mihulin.

„Românii din statul ungar“.

Sub titlul de mai sus amicul și redactorul nostru Ioan Russu Șirianu a scos de sub tipar, în București, o lucrare statistică și etnografică, careia presa din România i-a făcut o eselență primire. Ziarele tuturor partidelor și bărbați de

Va să zică, Majestatea Sa, are cunoștința de nedreptatea ce guvernul său ne face. Să-i cerem deci să alunge dela cârmă, pe un astfel de guvern, care a sguduit în temelii pacea și liniștea noastră, să-i cerem să nu ne lase pradă unor oameni, ce nu mai vreau să știe nici de Dumnezeu, nici de lege.

Să-i cerem...

Mișcarea Sârbilor.

„Zastava” publică un manifest al cetățenilor din Neoplanta, prin care se convoacă la un mare meeting toți Sârbii din Ungaria, pe ziua de 15 Novembre.

Mai sunt convocate meetinguri în Zombor și în Carlovit.

În ziarul „Branik” cunoscutul bărbat al Sârbilor Polit, s'alătură la acțiunea ziarului „Zastava”, provocând pe Sârbi să aranjeze pretutindenea meetinguri de protestare.

Întru apărare.

I.

Ministrul Berzeviczy și-a depus pe biroul camerei noul său proiect pentru reforma învățământului popular.

În nefericita-ne patrie — ce nu se nămplă? — asta înșamnă atâtea cât că proiectul va deveni lege. Peste dorința, peste trebuința, ba contra aspirațiilor îndreptățite ale majorității cetățenilor dacă nu ne vom implini datoria.

Dar nu-i prima, nici ultima lovitură asta în drepturile dumnezeiești și naturale ale noastre.

Dar vorba e: Ce-i acum de făcut?

Copii celor două biserici românești, reprezentanții cei mai autorizați — după drept divin și omenesc de-odată — al poporului român de sub coroana ungară, și-au spus cuvântul — al lor și al nostru al tuturor, fiecare în felul său de gândire.

Iar ministrul a nesocotit glasul arhierilor, cari au reprezentat trei milioane de

supuși credincioși al tronului și iubitori de patrie.

Ministrul unguresc i-a chemat la consultare bag-samă pentruca din autorisatul lor rost să alle și mai bine călcăiul lui Achile în corpul nostru național și bisericesc: să pregătească cătuși medievale nu pusă mult pe brațele, ci pe limba, cultura noastră...

Ear în casa țării, acolo unde se făuresc atâtea legi, avem un singur reprezentant, în care bate acalaș dor și drag de viața românească, aceleași dureri și temeri.

Și se va război ca'n povești contra balaurilor, dar bălaurii — inferbântați la creier de atâtea șovinism — nu-s ca alți bălauri să le poți sdrobi singur capetele. Cel mult că s'va face datoria viteazul de azi.

Dar vorba e: Ce-i de făcut acum când capii noștri și întreg neamul românesc nesocotit și drepturile inarticulate în lege sunt călcate în picioare de un ministru?

Acum când în numele unei culturi false ni-se deschide abizul unui sistem de înproștire și schilodire intelectuală?

Quid nunc?

Întreg poporul românesc să-și facă datoria.

Tradiționala nepăsare românească încă să-și aibe odată sfîrșitul.

Mulcomi și răbdurii am fost din deș-juns.

Resultatul — iată-l!

Iubirea noastră de pace și răbdarea care încă e virtute în viața cetățenească ni-se socotește drept slăbiciune.

Și ministrii d'atâtea și-atâtea vreme au devenit tot mai agresivi, în măsura cumpătului nostru de cetățeni cinstiți și pacnici.

Și d'atâtea și-atâtea vreme virtutea cetățenească și creștinească a răbdării și iubirii de pace și cinste politică o plătim cu restingeri zilnice, cu taerea în drepturile noastre.

Iar acum e în vorbă atentatul cel mai îndrăzneț la existența culturală nu numai a noastră — trei milioane de Români — ci și a tuturor neamurilor nemaghiare din țară.

După-ce ni-s'au închis prin legi excepționale alegeri, congrese, calea ce duce că

știința competenți au laudat mult lucrarea d-lui Russu.

Invățătură profesor universitar dl N. Iorga eată ce scrie în „Sămătorul”, (dela 10 Oct. v.):

Redactorul „Tribunei” din Arad, d. I. Russu-Sirianu, dă Românilor o carte foarte folositoare.

În această carte, intitulată „Românii din Statul ungar” (334 pp. în 8°, București, tip. „Voința Națională”), se cuprinde întâiu o statistică bogată și precisă care lămurește îndată pe ori și cine asupra numărului, situației și dezvoltării Românilor de peste munți. Mai departe, datele sunt lămurite prin priviri generale și din ele se scot îndrumări pentru activitatea ce s'ar potrivi mai bine cu starea și însușirile acelor cari reprezintă supt stăpânirea ungurească neamul nostru.

Un spirit cuminte, o căldură patriotică discretă, fără exclamații, oftări sau provocații copilărești, care totdeauna strică mai mult decât folosesc (dacă măcar folosesc, fie și în cea mai slabă măsură), se desface din această operă de orientare și recunoaștere, care sosește tocmai la timpul său. Autorul arată o deplină încredere în viitorul Românilor ardeleni și ungurenii, dar această încredere nu vine din dorințele și speranțele lui, ci reiese din dovezile de fapt, din constatările prin cifre pe cari le-a adus înainte. E drept că pierdem pe încetul pe înaintașii rătași prin ținuturi din care n'au fost în stare să înlăture pe vechii locuitori (precum în Ugocia, în Bereg, în Csanád, cu toate că odinioară erau și Voevozi ai Românilor ugocenii și beregenii), e drept iarăși că Ungurii stăpâni își fac toată datoria față de neamul nostru, căutând să impuie maghiarizarea și că astăzi chiar, legea

școlară nouă a lui Berzeviczy sperie naționalitățile cu stricarea și dispariția școlilor confesionale, care dau Românilor carte românească. Dar în schimb, tot noi ne păstrăm mai bine tot noi eucerim mai mult, așa nesprrijiniți de nimeni cum suntem, tot noi avem cea mai bună sănătate, cea mai repede înmulțire și aduce din sărăcia noastră cele mai mari jertfe pentru biserici, școlile și băncile noastre. În cei doi urmă ani Români de peste Carpați au făcut două lucruri de cea mai mare însemnătate: organizându-se pentru ajutorul bănesc între sine și eucerind orașe, dintre care au astăzi cinci în mână lor, și ei progresează necurmat și în atâtea altele.

Romanisarea în marginile în care se face aduce numai folos. De multe ori ea vine dintr-o cucerire, așa încât acel ce vorbește românește are sânge românesc. Pe când maghiarizarea, așa cum înțelege Ungurii, e o primejdie pentru sufletul lor, pentru ființa psihică a neamului: căci trebuie o puternică majoritate a elementului curat (la noi este traco-romanico-slavic) pentru ca deosebirile de cugetare și simțire, caracterul particular care în dreptățește existența ca popor, să se păstreze.

Un amănunt neexact: dl Russu-Sirianu crede că un nume de sat mixt sau fost mixt, care are un înțeles în ungurește și, în forma românească, analoagă, un altul a fost întâiu unguresc, și adevărat un nume impus de stat. În schimb timpuri, astfel de impuneri nu se făceau ca astăzi. Și e foarte cu puțință ca forma românească cu înțeles să fie mai veche, iar Ungurii să fi făcut ca Francesii în Algeria, prefăcând numele străin în alta cu sens în limba lor (d. ex.: Că

la parlament, unde toate neamurile trebuie să participe la decidența sortii patriei, adunase-vor acum ei de ei acolo, ca să ne strângă în obezi.

Aduna-se-vor și lege se va face asupra noastră, ei fără de noi.

Lege, că Românul, Slovaca, Sărbul, Germanul și nici o altă limbă de om afară de Ungur n'au drept, deși crește tinerețea liberă în limba și legea strămoșească.

Dar aceasta e o crimă îndoită: contra dumnezei care a dat fie-cărui neam — ca fie-cărui paserii — să trăiască și să moară în graiul său, și contra omului, care nu e mai om ca l'o chema Pista și nu Stefan.

Dar facultatea de a rezona astfel și-au pierdut-o de mult guvernarii nostri.

Nu ne vom sui la cer să-l pogorim pe Dumnezeu — iartă-ne Doamne amarul! — în fața domnilor miniștri.

Ne vom putea însă pogori — ba e cea mai sfântă datorită a noastră — la popor, să-l luminăm că ce vreau domniile miniștri, aceia cari chivernisesc sudoarea truntă a feții noastre și trimit în foc sângele nostru...

Poporul, poporul să-l punem în fața ministrului Berzeviczy

Că suntem răbdurii — e firea noastră; răbdarea la noi e și act psihologic de categorii pozitivă.

Și cine cunoaște psihologia Românului, face cale.

Nu răbdăm pentru că am fi o masă de imbecili.

Nu răbdăm pentru că nu ne-am ști datorită, ori că am fi lași în fața momentelor de acțiune.

Nu răbdăm pentru că n'am fi conștienți de pierderile ce ni-se fac.

Ci răbdăm pentru că în viața cetățenească, deconcertată din vina oblăduitorilor, răbdarea e virtute, virtute ce nu o înțelege sufletul politicianului provocator.

Și răbdăm pentru că ni-e firea a ști răbda și a chibzui până în momentul de cumpănă.

Și iată momentul a și sosit. Și e timpul acțiunii. Să se dea prin întruniri popo-

rale lumină poporului românesc, că ce ne vreau domniile miniștri din Budapesta.

Să se determine voința și direcțiunea acțiunii poporului.

Încă nu e ceasul al dot-spre-zece-lea. Proiectul încă nu e lege. Este încă timp până să treacă și prin casa magnaților.

Poporul deci să grăiască. Și toate neamurile jignite din țară.

Ori-ce întârziare e pierdere îndoită și ireparabilă.

Ori-ce lipsă de acțiune în acest moment de cumpănă e deridarea divinității, ce ți-a dat dreptul de a trăi și muri în limba și legea ta.

E micșorare a demnității de om. Mai întâi de toate e — apă pe moara lui Berzeviczy.

II.

Proiectul Berzeviczy provoacă nu numai națiunea, ci și biserica română.

Nu e în vorbă numai de o siluire strict politică, ci și de siluirea bisericii.

Și dacă se impune reacțiune din partea poporului, tot pe atât de consecvent e ca și biserica ca atare să se pronunțe în virtutea autonomiei.

Și dacă două biserici române avem, precum ambele au și fost invitate a se pronunța asupra proiectului și votul ambilor șefi a fost rescotit de ministrul unguresc, ambele să se pronunțe din nou.

Dar mai ales și în virtutea că episcopatul român, fără diferență dogmatică și deopotrivă neluat în seamă, e — între actualele împrejurări ale parlamentului — așa zicând unicul și cel mai autorizat factor chemat a reprezenta și apăra interesele bisericii și ale neamului, măcar și până la treptele tronului.

Ministrul Berzeviczy nu a aruncat mănuse numai individualității politice a neamului nostru, ci și bisericii.

Lupta de apărare deci se impune pe toată linia de foc ce ți-o deschide potrivnicul.

Aceasta e și a noastră situație, dar e cam delicată nu numai din considerare la situația din afară, ci și la cea din lăuntru.

Anume încă nu ni-s'a creat o situație

mai grea ca aceasta ce să samene cu o revizuire aproape formală a legilor ce conțin drepturile noastre politice, nepuse de altfel în prăcsă: iar autonomia bisericească are rostul corabiei, isbită de stâncă și în care succesiv — încet și sigur — străbate apa și se scufundă.

Episcopatul însă — pus de Christos la cârma corabiei sale menite a pluti, după chipul Slăpânului, și peste valurile viforoase — să fie la culmea misiunii.

Să nu i-se poată aplica și mustrarea: «...de ce te-ai îndoit?»

Mijloace de apărare sau cel puțin de micșorare primejdiei are episcopatul la mână, mijloace juste și legale.

Biserica prin reprezentanții săi ierarhici trebuie să aibă cale deschisă până la treptele tronului, care i-a garantat drepturi și are suprema inspectiune peste ea.

Ce a fost drept și just cu trei decenii mai înainte, trebuie să fie și astăzi. Ori doară din adins să frângem tradițiile că ierarhii Români cer intrare și ascultare la palat pentru a pune un cuvânt întru apărarea bisericii și neamului românesc?...

Iar dacă — ca altă, la toate ocaziile de grea ispită — sfinții nostri părinți, autorizați a ne reprezenta drepturile, ar afla și dinșiți încuiată intrarea palatului: facă-și datoria ca și alți ierarhi și păstori.

Pilde le putem pune în fața din țări dela răsărit și dela apus.

«Kulturkampf»-ul din Germania încă a provocat biserica romano-catolică, iar arhiepiscopul Ledochowsky cu alți mulți din cei mai înalți dignitari ai bisericii mai bine preferau temnița decât a nu lupta pentru interesele bisericii la instrucțiunea publică ș. a.

Iar lupta — la urma urmelor — fu încoronată cu invalidarea faimoaselor «legi din Maiu» ale lui Bismarck, cancelarul de fier.

Ei, dar proiectul lui Berzeviczy — și numai Berzeviczy e — încă nu e lege! Ori să așteptăm cu bratele în sân să devină lege?

Dar apoi altu-i și rostul ofensivei unui Berzeviczy decât al războiului cultural german.

Colo țintea «Kulturkampf»-ul să ia bisericii catolice dreptul la instrucțiunea pu-

Arus=Rivière de la Rouse, în Algeria; cf., în Ardeal, Pictișă=Pokios, în ung. pokol, iad).*)

La sfârșit, autorul afirmă din nou credința că politica de pasivitate a Românilor trebuie răsturnată. Eu opun acestei convingeri convingerea mea de mai înainte. Se poate — ba e aproape sigur — ca în comitate, al căror rost politic e mare în Ungaria lupta Românilor să dea roade, scăndu-i să aibă o largă parte în conducerea lor, dar în Budapesta, în parlamentul de acolo, nu se poate folosi nimic, căci în lupta națională apărută Ungurii nu pot face concesii, cum nu le putem face noi.

*

Deputatul G. Panu, directorul revistei „Săptămâna” scrie (în nrul dela 22 Oct. v. al revistei) următoarele:

O carte de cea mai mare importanță pentru noi Români, a apărut săptămânalele aceste. Este, „Românii din statul Ungar” de d-nul Ioan Russu Șirianu, cunoscutul publicist și luptător din Transilvania. De astădată ne aflăm în fața unei lucrări adevăr serioase și documentate.

Transilvănenii, cu mici excepții, ne deprindă până acum cu lucrări în care patriotismul este mai pur prospera, în care pericolul maghiarizării era demonstrat, dar mai toate se reduceau la definitiv la generalități.

Trebuia ca să citești o mare parte din scrierile Românilor pentru că să-ți faci o idee exactă despre problema maghiarizării și forțele de rezistență ale Românilor.

Adevărul este, că cele mai multe sate românești din numiri ungurești din cauză că erau făcute de Români și bagii pe moștile nemeșilor unguri, cari înponeau nume ungurești ce le plăceau lor.

D-nul Russu Șirianu vine prin lucrarea sa voluminoasă, căci este de mai bine de 300 de pagini, ca să ne pună în poziție de a cunoaște situația fraților nostri de dincolo de Carpați, în toată deplinătatea. Este destul ca să enumăr capitolele din care se compune cartea, pentru că să vadă cititorul importanța ei și să și-o procure.

Mai întâi autorul stabilește printr-o serie de tabele cu numele comunelor locuite de Români, numărul Românilor din statul ungar, arătând în fiecare comună, câți Români sunt, câți știu ungurește, câți știu carte și câți au emigrat.

În capitolul al doilea, autorul tratează tot pe calea statisticii o chestie vitală, sporul Românilor în fiecare comitat și cu bucurie se vede că Români sporesc în fiecare comitat.

Apoi el abordează chestia cea mare și îngrijitoare, adică arată satele române pierdute pentru limba română, precum și cele care sunt în primejdie, de asemenea cuceririle și pierderile în fiecare comitat, căci lucru foarte curios, dacă Români pierd pe de o parte, pe de alta fac și ei cuceriri asupra altor nații.

Important este iarăși capitolul în care autorul prin patru tabele arată amestecul Românilor cu celelalte naționalități din care rezultă că sunt numeroase cercuri administrative și orașe cu majoritate românească.

Dela aceste studii foarte interesante, autorul trecând, abordează viața socială, familiară, culturală și economică a Românilor. El ne vorbește de căsătorii, divorț, de muncitorul român, de moralitatea lui, de starea culturală, averea Românilor, băncile, proprietatea rurală, etc. etc. asupra cărora făgăduiesc a reveni.

Din toată lucrarea nu pot să ating în treacăt decât pericolul maghiarizării.

Acest pericol însă, dacă studiezi bine chestia întreagă, nu este iminent. Toate măsurile arbitrare și drastice luate de maghiari pentru a desnaționaliza pe Români, chiar cuprinzând în ele și noua lege a învățământului, nu pot să-și aibă efectele lor pernicioase decât foarte încet. S'ar putea zice că numai peste 50 de ani pericolul, devine inevitabil, însă când te gândești că în curs de 50 de ani forța de rezistență, închegarea vieții românești, se va dezvolta în proporție, atunci trebuie să admiți cu bucurie că și peste 50 de ani pericolul va putea fi evitat.

Toate aceste, în ipoteza că starea politică nu se va schimba. În ipoteza însă contrară, viitorul poate fi privit cu încredere.

Este însă o compensație, este însă că și statul maghiar suferă de emigrări. Numai în anul 1900 au emigrat peste 200.000 de cetățeni. Cei mai mulți sunt Unguri care pleacă în America.

Din nefericire încep și Români a emigra în America. Deocamdată puțin, dar se poate ca mișcarea să ia proporții mai serioase.

Emigrarea însă în România liberă este foarte mare și trebuie să inspire îngrijire serioasă, căci dacă ei nu sunt pierduți pentru neamul românesc, nu e mai puțin adevărat, zice autorul, că în ce privește numărul, emigrările acestea slăbesc pe Români din statul ungar.

Încă odată recomand cartea dlui Șirianu la toți cari se interesează de chestia transilvănească.

În alt număr vom da vocea de presă asupra acestei lucrări: întâia ce s'a scris așa de larg și documentat despre Români din statul ungar.

blica, pentru că era vorbă de un stat protestant cu domnitor cu tot, gelos de putere.

Dincoaci nici stat, nici domnitor nu-și pot teme nimic de instrucțiunea poporală de sub aripile bisericilor naționalităților; căci nu rivnim la putere, ci la coperirea multelor mizerii ce le avem și ni-se fac din adins.

De aceea situația ce ni-s'a creat în urmă o putem asemăna mai bine cu stările din absolutistica Turcie, decât dintr'un stat constituțional din Europa de apus.

Ca și când s'ar fi pus domni ministrii să copieze politica ministrilor turcești, politică distructivă.

Era vorba de »a reteză creștinilor orice parte la afacerilor publice și a-le răpi toate drepturile mai rămase încă, a preda Turcilor pretutindenea exclusivă administrație a statului» — zice un învățat bărbat din Atena despre politica turcească din vremile decurând față de elementul grecesc din Turcia.

»I-se refuza... patriarchului dreptul de a controla studiile ce erau în întrebuințare la elevii de școală... și să prelindeă mai ales ca acest control să se poată executa numai prin organele Porții... Patriarchul Ioachim II ridică protest... Când însă Poarta mai persistă, el *abzise* (1884). Deoarece și sinodul a denegat alegerea nouă de patriarch, Poarta s'a prefăcut că cedează și astfel se ajunsese la alegerea patriarchului Ioachim IV...»

Sub Dionisiu, urmatorul acestuia, »Poarta s'a arătat din nou provocătoare... Când Poarta rămase neînduplecată, Dionisiu *abzise*, iar sinodul și consiliul mixt au protestat și plocamat starea de persecuțiune la 4 Oct. 1890. Bisericile se închiseră, clopotele încetară... Poarta întinse strune mai blânde și-și dedu consimțământul... conducerea învățământului rămase în mâna patriarchului și mitropoliților (cum am zice la noi: mitropoliților și episcopilor)...»

Noi, naționalitățile, cum se vede, avem a face cu un plagiat clasic de pe actele păgânei Turcii.

Dar să întregim.

Intre anii 1891 și 1894 — după cum ni-o spune același învățat Kyriakos — Poarta a făcut mari eforturi pentru a *introduce în școlile grecești limba turcească ca limbă a învățământului*.

Deosebirea în acest plagiat politic e că guvernul liberal al unei țări constituționale ține să liciteze peste politica păgânească a unui stat absolutistic.

Asta nu dispensează episcopatul dela datoria apărării bisericii. Christos nu a zis: *lată vă trimit la mărirea scaunelor arhieresti*, ci a zis: *»lată, vă trimit pe voi ca pe oi în mijlocul lupilor!«*

Incerce-se totul, ce e permis întru salvarea situației.

A suferi temniță ca alți distinși între distinși membrii ai episcopatului apusean, ori a pogori din înălțimea tronurilor arhieresti: e aceeași virtute în diferite forme concrete: abnegarea, renunțarea la sineși și la mărirea de o cere interesul bisericii.

Nimic nu se câștigă, nici se apără fără de jertfe. Dacă *asta* jertfă să cere, să o dăm.

Dacă alții jertfesc totul pentru dreptul bisericii, ba în Turcia chiar și numai pentru privilegiu, cari sunt »vulnera legis«, cu cât mai virtuos reclamă jertfă drepturi garantate prin constituție!

Istoria bisericii e plină de pilde, că ierarhi — și cu dragă inimă — au schimbat toiagul arhieresc cu toiagul cersitoresc, iar

biserica recunoscătoare îi slăvește azi ca pe martiri și mărturisitori pe aceste vii exemple și urmași demni de »păstul cel bun«, care și sufletul și l-a pus pentru oile sale.

Alta cale de nu este, și aceasta trebuie batută; și așa-i nebatută în viața bisericii românești dela noi.

Arate-se: Că în biserica românească nu sunt păstori cari numai împinși de stăpânirea politică, ori numai chemați la judecată înaintea Cerescului Scaun, coboară din tronuri.

Arate-se: Că le este mai la inimă *apărarea* bisericii, decât *mărirea* dela ea.

Aceasta e consecvența cea mai deamă de niște conștiinți capi bisericești insultați prin nesocotirea poziției lor și drepturilor bisericilor lor.

S'ar inaugura în chipul acesta o nouă școală: de a nu ceda nimic din drepturi, nici cât negru sub unghie, când cedarea ta stârnește nu saturație, ci apetit nou și potențat.

Altmintrelea, la proximal rînd, aceia, căroră vei ceda azi, ca mâine cu furii nouă se vor repezi să-ți mai reducă și steargă restul neredutat încă prin trecerea proiectului din chestiune prin corpurile legislative ungare.

Un Bismarck, că a fost Bismarck, încă și-a retractat faimoasele »Legi din Maiu«, târziu la șase ani după-ce le-a fost votat dieta prusiacă.

Poarta otomană a cedat, când cărmăcii bisericii au fost la culmea energiei și stăruinței.

Nici noi nu cerem altceva, decât numai energie și stăruință de fer și îndurat e Dumnezeu celor ce sufer pentru dreptate.

Nu vă vor scoate, Sfințiți Părinți, din țara voastră și a noastră. Nu vă vom lăsa. Nici Sfințiile voastre nu ne lăsați însă.

Bateți și vi-se va deschide.

Căci nici intelectul ministrilor ungurești nu poate fi supus la alte legi logice.

Ceasul e al unsprezecelea.

Rostească-se poporul.

Rostească-se biserica, dar mai ales arhieriei neluși în samă.

Toți — cei cu demnitatea reclamată de situația înviforată.

gc.

Culmea nerușinării.

Un proverb românesc zice: Pe cine nu-l lași să moară, nu te lasă să trăiești!...

Adevărul cuprins în aceste cuvinte îl cunosc și mai ales *simțesc* îndeosebi sătenii români. Pline-s adică toate satele române cu venetici străini, te miri de pe unde: ciobotari, fierari, dogari și alți năcăjiți, cari după-ce au ajuns în sat ca vai de ei și se înțolesc puțin, din sărăcia Românilor, își iau nasul la purtare și încep a se purta ca stăpâni, poruncitori.

Nu se mulțumesc apoi cu puterea ce-și iau în sat, ci vor să ajungă vestiți în țeara întreagă. Fac gură și scriu pe la foi, cerând să li-se ridice în comună școală ungurească (de stat ori comună!), că altfel ce s'ar alege din neamul unguresc copleșit, vezi Doamne, de »Valahii selbatici«, — așa ne zic la foi păcătoșii pripășiți printre noi.

Oamenii stăpânirii și foile încurînd le și iau parte acestor coate-goale cari vor să ajungă »patrioți« vestiți. Ei întocmesc astfel tovarășii în sat, adună bani să ridice lui Kossuth statue (noroc că statuile de cele mai multe ori rămân numai în gândul »pa-

trioților«), fac serbări patriotice să le meargă pomina... Cu un cuvânt luptă voinicească împotriva *dușmanului*, care — așa se scrie în foile ungurești — am fi noi, Români.

Eată cum se strică pacea satelor noastre!

Prin oameni cari trăiesc de pe spinarea Românilor, căci și notarul din sat, și birtașul evreu și măiestrul ferar ori ciobotar din agoniseala și bunavoința Românilor milos și răbdător trăiește.

D'o vreme încoaci, de când ipochimenii aceștia s'au întrecut cu îndrăzneala, țărani nostri au început a-și da și ei copii la meserii, așa că azi în fiecare oraș de prin comitatele românești avem sute de ucenici și calfe de măiestri români... Steaua pripășiților începe să apună. Ei văd că li-se clatină pământul sub picioare. Măiestri *români* așezați la sate le strică rău socoteala, căci li-a venit și Românilor mintea: *nu se mai duc la străini de neamul lor, ci frațe pe frațe se ajută!*

Ba s'au întărit meșteșugarii români chiar în câteva orașe. De pildă la Sibiu, unde au o puternică tovarășie și din propria lor stăruință și-au cumpărat casă, unde se adună și pun vederii obștei lucrurile frumoase ce fac.

Și e vorba ca să-și ridice astfel de case și în alte părți, ca *săteanul român mergând la oraș, să aibă a cumpăra dela Români*, dela frați cari îi înțeleg limba, ear nu dela străini cari după-ce i-au luat banii, își bat joc de el și de întreg neamul românesc.

Lucrul acesta îi îngrijește rău pe unii Unguri. De aceea, în unul din numeroii săi din urmă, »*Magyar Szó*« scrie:

»Frunțașii români duc o adevărată luptă de sobor împotriva Ungurimei, pe care caută să o lovească unde mai tare o doare: la pungă! Despre lucrarea potrivnică națiunii (ungurești) a băncilor române am mai scris adeseori. De astădată putem da știri despre o altă mișcare, nu mai puțin primejdioasă însă. Dupăcum aflăm, în cercurile măiestrilor români a prins gândul ca în orașele mari ale Ardealului să înființeze case unde să se arate obștei lucruri numai de ale meșteșugarilor români. Fiecare Român și-ar ține apoi de înaltă datorie ca numai de aici să cumpere lucrurile ce-i trebuiesc. Dacă gândul acesta se va întrupa, meșteșugarilor maghiari ardeleni li-s'ar da o lovitură simțitoare, pentru că după-acestea Români n'ar mai cumpăra dela Unguri. Va fi deci bine să stăm treji și să împedicăm încă din vreme ca Români să lovească în măiestri unguri».

Cum ar putea adică să împiedice Ungurii pe Români a merge să cumpere dela — Români? Nu cumva i-ar târi cu sila la prăvăliile meșteșugarilor unguri? Dar și dacă s'ar face o asemenea lege, n'ar fi geandarmii cari s'o ducă la îndeplinire!... Ori ar putea cineva să-i împiedice pe Români a se face meșteșugari? Nici asta nu se poate.

Înțelegem un singur lucru: ca șovinismul să le fie trică de înaintarea Românilor. Intr'adevăr, prin nimic țărani nostri n'ar putea să lovească mai zdravăn pe meșteșugarii unguri, și astfel Ungurimea se întreagă, de cât ținându-se departe de prăvăliile și atelierele (miheie) lor. In câțiva ani i-ar face să ia lumea în cap, ear pe meșteșugarii români i-ar întări mult. Înțelegem deosebi în Ardeal, unde *Românii singuri*

sunt mai număroși de cât celelalte neamuri împreună, unde aproape nu este oraș care să nu fie înconjurat de sate românești.

Este deci culmea nerușinării când o foaie ungurească scrie selbatic pentru că Românii s'au deșteptat și ei din somnul cel de moarte și s'au hotărât să-și îndeplinească una din cele mai sfinte datorințe: banul lor să-l cheltuiască la negustor și meșteșugar român, să-l dea spre păstrare la bancă română, și peste tot: *să nu-și facă de lucru cu străini de limba și legea noastră.*

Numai așa purcezând, îi vom muia pe țanțoșii și obraznicii cari după ce trăiesc din banii noștri, apoi pe d'asupra, drept răsplată, își bat joc de noi, strigă împotriva noastră prin foii și ne arată, stăpânirii și obștei maghiare, ca pe niște vrăjmași ai țării și nemernici în toate privințele.

Nemernic este însă numai Românul care îngrășă pe vrăjmașii neamului românesc!

Lupta în comitate.

— Din comitatul Caraș-Severin —

Alegerile congregaționale în aproape curat românescul comitat al Caraș-Severinului s'au terminat Sâmbătă. Resultatul însă, nu se poate numi mulțumitor. N'avem încă bilanțul întreg al rezultatului, dar din datele pe cari le cunoaștem până acum, cu regret trebuie să constatăm că partidul național român nu se poate nici pe departe felicita de aceste rezultate. Steagul național în cele mai multe cercuri n'a învins și lista aleșilor ne înfățișează o sumedenie de străini ori în cazul cel mai bun Români, cari duc șlepul celor dela cârmă. Într-o comună curat românească cum e Căpâlnașul de exemplu, reședința dlui Mocsonyi totodată, ceata cine-au fost aleși: Paul Rambanszky, Emeric Frigyer și I. Kemka. — Cauza este din partea multora — precum ni-se scrie — atribuită lipsei de organizație absolută a confrăților noștri din Caraș, și în cele comitatense. La aceasta să se mai pună și slăbiciunile naționale ale conducătorilor satelor: preoți și învățători și explicațiunea o avem gata — ne scrie un bun amic.

D-nul Dr. Ioan Nedelcu ne scrie din Oravița, că la alegerea din Maidan nu se poate învinovați inteligența din Oravița, care și-a jăcut datoria, somând conducătorii din comune, pe preoți și învățători, să grăiască de steagul național. Lista națională a căzut supt presiunea slujbașilor, vechea calamitate hrănită de atmosfera pesimistă — a pasivității.

Corteșiri nerușinate.

Protopretorul Aradului corteșind. — Adăparea alegătorilor cu beuturi. — Terorisări.

Sbirii dela comitat au tăbărit asupra cercurilor, asupra alegătorilor Români, ca să-l abată dela calea datoriei lor de a-și da voturile pentru apărătorii drepturilor lor. Căci slujbași, ovrei, arindași toți cutreeră caiele alegătorilor și rachiul curge din belșug. Ne pare rău că în acțiunea asta mizerabilă vedem amestecați și notari Români, — ca de es. Nicolae Conopan din Sâmbăteni, dându-se instrument nevrednic în slujba dușmanilor neamului nostru. Iată ce ni-se co-

munică pe telefon despre trebșoarele domnilor prin Sâmbăteni, Cicir, Mândruloc:

Noi am avizat încă de mult alegătorii că în anul curent vor fi alegerile de membrii în congregație și că despre măsurile ce au să se iee vor fi avizați la timpul său, după cum s'a publicat în „Tribuna“.

Am fost însă foarte surprinși ieri în ziua sfântului Dimitrie, când am văzut că s'a prezentat în comună protopretorele cercual.

Când am luat știre despre aceasta ni-a fost cu neputință să împedecăm prezentarea membrilor.

Astăzi am înțeles că un număr considerabil de alegători au fost adunați la casa comunală Marți seara în chilie de lege „törvény terem“. S'a prezentat apoi în mijlocul lor not. Nicolae Conopan din Sâmbăteni, unde li-a comunicat, că în 17 l. c. va fi alegerea de membrii în congregație și de atari sunt candidați: dînsul și protopret., alții zic că un nepot al prot. — așa credem că acela va fi Văsărheiyi Dezső, — postindu-i pe alegători ca la timpul său să voteze pe dînsii, apoi li-s'a adus alegătorilor rachiul și vin de au băut — până mai toți s'au îmbătat — în sănătatea candidaților.

Astfel stă treaba la noi.

Dintre acei alegători cari nu au fost la beutură s'au prezentat cerând să comunicăm cele petrecute clubului nostru central cu aceea, ca numai decât să se facă arătare autorităților comitatense și să se ceară ca să se interzică adăparea alegătorilor — și mai ales la casa comunală, — ha ar fi foarte bine dacă cei candidați, și pentru cari s'a dat beutură să fie opriți de a se lua în combinare.

Alegători Români, din cercul Sâmbătenilor alungați dela voi pe Satane!

Nu vă vindeți legea și neamul pentru'un ciocan de rachiul.

Normele

ce sunt de a se observa la alegerea membrilor congregațiunei comitatense le stăveresc §§ 37 — 44 din art. de lege XXI. anul 1886.

In senzul acestor dispozițiuni:

Alegerea o conduce presidentul esmis din partea congregațiunei comitatense.

Alegătorii designează din sinul lor lângă president 4 bărbați de încredere pentru a asista la actul de alegere.

Această designare are să se facă la deschiderea actului de alegere, ceea ce dacă nu se întâmplă, designarea o face presidentul.

Alegerea să deschide și începe la 9 ore dim. și se termină la 4 ore. d. m. După trecerea acestui termen nu e permis a se mai primi voturi.

Alegerea se întâmplă prin votare secretă. Fiecare alegător depune în urnă ședula sa, pe care e a se scrie de mai înainte numele acelora, pe cari dorește ca să fie aleși.

Pe fiecare ședulă sunt a se scrie atâtea nume, câți membrii sunt de a se alege în cercul respectiv.

Dacă ședula conține nume mai multe, decât numărul membrilor, ce sunt de a se alege, numele scrise mai la urmă nu se iau în considerare.

Dacă mai mulți inși au întrunit voturi egale, decide soarta trasă prin president.

Numărarea voturilor trebuie să fie publică și să se termine în ziua alegerii; dacă aceasta nu s'ar putea, protocolul alegerii și ședulele intrate se închid într'o lădiță, care să sigilează cu sigilul presidentului și alor 2 bărbați de încredere, precum și a antistiei comunale și se dă sub paza antistiei comunale și a bărbaților de încredere.

Resultatul votării se publică îndată după numărarea voturilor.

Despre decursul alegerii se conduce protocol.

Bărbații de încredere au drept să deneghe subscrierea protocolului.

Plânsorile contra abuzurilor săvârșite la alegere sunt a se înainta în decurs de 15 zile — dela alegere — la comisiunea verificătoare comitatensă.

Abuzurile comise la alegere se pedepsesc în sensul legilor penale.

Referitor la acest punct sunt de reamarcate dispozițiile §§-lor 178, 181, 182 și 183 din art. de lege V. anul 1878. (Codicele penal.)

In sensul acestor dispoziții comite delict pedepsit cu 6 luni închisoare și 400 coroane amendă, acela, care cu forța ori cu amenințare împedecă pe cutare alegător întru eserciarea liberă a dreptului său de alegere cu ocasiunea alegerilor fie dietale, fie comitatense, fie comunale.

Comite crimă, care se pedepsește cu robie până la 5 ani acel membru al comisiunei de votare (scrutiniu), care primind ședula de votare dela alegător, nu o depune în urnă, ori falsifică conținutul aceleia.

Care schimbă ședulele de votare, ia din acele ori pune cătră ele altele.

Care nu induce în listă numele alegătorului, care a votat.

Care nimicește ședulele de votare, înainte de a fi numărate și desfăcute.

Care adună fals voturile.

Comite delict și să pedepsește cu închisoare până la un an, acel individ, care ne fiind membru a comisiunei de votare (scrutiniu) va lua cu forța ori cu înșelăciune dela alegător ședula de votare ori va falsifica conținutul ei fără voia alegătorului; va schimba ședulele de votare depuse în urnă, ori va lua din ele ori va pune cătră acele altele;

dacă va nimici ședulele de votare depuse în urnă.

In toate aceste casuri însă procedura penală se va pune în curgere numai atunci, dacă încontra abuzurilor comise să va face protest ori în decursul alegerii la president (care trebuie să ia la protocol acest protest) ori cel puțin în 8 zile dela alegere la autoritatea comitatensă.

Cercurile electorale din

comitatul Aradului.

La alegerile de reprezentanți în congregația comitatului Arad cari se vor ține Joi în 17 Nov. după regulamentul cel nou:

cercul Pecica-română alege	5 membri
„ Semlac	3
„ Curtici	4
„ Sâmbăteni	2
„ Gioroc	4
„ Berzova	3
„ Radna	3
„ Totvărădia	2
„ Soborșin	2
„ Petriș	2
„ Siria	3
„ Păncota	4
„ Taut	3
„ Drauț	2
„ Agriș	4
„ Ternova	4
„ Camlăușul	3
„ F.-Varșand	2
„ Szt.-Mărton	5
„ Otlaca	4
„ Chișineu	4
„ Cinteț	2
„ Zarand	2

cercul Cermeiu	6 membri
„ Socodor	2 „
„ Gy.-Vársand	2 „
„ Borosineu	6 „
„ Buteni	4 „
„ Cilul	3 „
„ Borosbeș	4 „
„ Iosășel	3 „
„ Halmagiu	3 „
„ Ciuciu	5 „

NOUȚĂȚI.

ARAD, 11 Novembre 1904.

— «Românii din statul ungar» este titlul unui volum de 330 pagini, format mare, apărut în București din penă redactorului nostru dl. *Russu Șirianu*.

Importanța lucrării acesteia se va putea judeca deja și după ce vom arăta ce se tratează în trînsa. Pe temeiul datelor statistice oficiale, autorul tratează următoarele:

I. Numărul și comunele în care locuiesc Românii, arătând teritoriul comunelor, totalul locuitorilor, câți sunt Români și de ce confesie, câți Unguri, Germani etc., câți știu carte, câți știu ungurește și câți au emigrat?

II. Sporul Românilor în intervalul dela 1890—1900, făcând comparație și cu celelalte naționalități. III. Maghiarizarea. IV. Cuceriri și pierderi. V. Amestecul. VI. Repartizarea. VII. Viața familială. VIII. Contingentul militar. IX. Starea culturală. X. Averele. XI. Emigrările.

Un volum costă 5 lei. Pentru a înlesni însă tuturor să-și procure cartea, în Ungaria cartea aceasta va costa numai 2 cor. 50 filerți; cine dorește să și-o procure, să se adreseze administrației «Tribunei», trimițând suma de mai sus, plus 10 filerți portul postal.

— **Împăratul Vilhelm la Bülow.** Împăratul german, cum se vestește din Berlin, a fost luni la prînz la cancelarul său c. Bülow. La masă erau invitați afară de împărat și prof. Dr. Harnack, Dr. Dryander și admiralul Hollmann, deci aceia, cu cari împăratul mai anul trecut discutasă asupra celebrei sale scrisori teologice drept răspuns la scrierea lui Delitzsch «Bibel und Babel». De față era și negustorul ovreu James Simion, despre care se vorbea mai de unăzi, că va fi numit senior. Cum se vede din această invitație faima de atunci pare a nu fi lipsită de fundament.

— **Noul consul italian la Budapesta.** Primul secretar de legațiune la Bruxelles, c. *Salher dela Tour*, a fost numit consul la Budapesta. Noul consul își va ocupa în curînd noul său post.

— **Atentat împotriva guvernului rusesc din Varșovia.** Sâmbăta trecută, cum se telegrafează din Varșovia, s'a întâmplat la gara de acolo cu ocaziunea plecării trupelor de rezervă pe câmpul de războiu,

un incident. Anume guvernorul Tșertkov în fruntea corpului generalilor a mers la gară să-și ia rămas bun dela feciori. Când trenul s'a pus în mișcare, dintr'un vagon din fața guvernorului s'au tras trei focuri asupra lui Tșertkov, dar fără ca acesta să fie măcar atins. Un polițist a fost omorît, ear' un adjutant a fost vulnerat. Trenul a fost ajuns abia la proxima stațiune. Guvernorul s'a îmbolnăvit de spaimă în urma acestui incident.

O depeșă a agenției telegrafice ruse declară de neadevărată această veste răspândită.

— **Tulburările dela Innsbruck.** Sentimentele naționale ale Germanilor tirolezi, manifestate atât de spontan în desordini publice, continuă a potența și mai mult amărăciunea și înversunarea împotriva Italianilor, ba și împotriva guvernului. În Tirolia azi Italianii și Germanii stau față în față ca dușmani neîmpăcați urîndu-se unul pe altul din profunditatea inimei. Intreaga Austrie resună de sgomotul manifestațiunilor anti-italiene și anti-germane, cari produc în Italia și în provinciile Austriei locuite de Slavi adînc resunet. În Austria opinia publică începe acum să se schimbe în defavorul guvernului Koerber, pe care acum îl acuză pangermanii și în tovarășie cu ei și ceilalți germani, că a favorizat prea mult pe Slavi și Italiani. Chiar și la curte, unde pîn' acum era persona grata, are mulți adversari, așa că poziția primministrului austriac este zguduită bineșor.

— **Președintele Statelor-unite reales.** La 8 Nov. n. s'a făcut alegerea de președinte al Statelor-Unite, reales fiind Roosevelt. La acest scrutin uriaș după cum afirmă «Daily Mail» au luat parte 14 milioane alegători. Contra-candidat al imperialistului Roosevelt a fost republicanul Parker. Immediat după săvîrșirea actului de alegere, s'a răspîndit vestea despre triumful lui Roosevelt cu iuțala fulgerului în toate părțile țării. Parker imediat ce auzise despre învingerea adversarului său, grabi să-l felicite prin o telegramă, la care a răspuns Roosevelt mulțumind. Alegerea de altcum a fost foarte agitată, mai ales democrații amenințau cu desordini. Așa la Coldfield doi alegători democrați au omorât pe un republican.

— **Regele Greciei la Viena.** Înaltul oaspe al Vienei, regele George al Greciei, cum se telegrafează de acolo, a făcut o vizită ministrului de externe con. Goluchowsky, ambasadorului dakez, la ministrii Koerber, Pitreich și Burian.

— **Falimentul unei firme vechi din Arad.** Firma Lăzar Emil, cea dintîi casă de modă în Arad, care s'a bucurat de renume nu numai naintea publicului ales din loc, ci și departe în provincie și străinătate, a ajuns după o existență frumoasă de 100 ani la faliment.

În timpul din urmă a început să fie tot mai puțin cercetată în urmă concurenței nerășinate a firmelor jidovești, — căci trebuie să notăm că firma Probst-Lăzar era firmă solidă și cinstită creștină — dar mai ales în urma lipsei sprijinului, de care publicul mare a învrednicit firme de a le lui Rosenberg, Rosenblüh și alți perciuinați, cari s'au sporit ca ciupercile în fiecare oraș.

După multă trăgănare și nedejduire zădărnice de a ridica din nou renumele de odinioară al firmei, luni proprietarul Lăzar Emil a cerut

dela tribunal concurs împotriva sa, ceea-ce tribunalul a și ordonat.

— **Petrecere.** Tinerimea română din Cluj va invita cu toată stima la serata împreună cu N. dans care va avea loc în 26 Novembre n. 1904 în sala Redutei Orașanești. Inceputul precis la orele 8 seara. Programul se va distribui la casă. Venitul curat e destinat pentru scopuri filantropice; folosirea lui pe cum și ofertele maritimose se vor evita publice. Cassar: Emil Pop, Tordai-Nr. 11. Prețul de intrare: Locul I. 3 cor., locul II. 2 cor. de persoană.

— **Dela Reuniunea inv. rom. gr. ort. din protopopiatele Aradane I—VII.** Obvenind unele cauze nealtrnătoare din partea biroului despărțământului, prin aceasta avizăm pe toți membrii binevoitori și spriginitori ai reun. inv. că adunarea conchemat pe 11/24 Novembre a. c. o amănăm pe Joul (18 Novembre) 1 Decembre a. c. Halmagiu la 7 Novembre n. 1904. Mihail Vidu, președinte.

— **„Nouă piese musicale“.** Dl. Aurel P. povest în curînd va scoate o broșură voluminoasă din compozițiunile D-sale. Cîntecele aranjate pentru corurile mestecate și bărbătești vor fi foarte acomodate atât pentru prestațiunile corurilor începătoare, cât și mai ales pentru reușita concertelor reuniunilor mai vechi de cînt. Doritorii de a obține broșura cu partituri sunt rugați a se adresa autorului în Nagy-Tikvány p. Kákova.

— **Învățătorilor spre orientare.** La adresa telegrafică a președintelui Iosif Moldovan, înaltul ministeriu de agricultură sub Nr. 105115 IV. 3 a conces învățătorilor cari se vor aduna la conferința din Batania, să cerceteze stabilimentele economiei de model din Mezöhegyes și a dispus expres la direcțiunea domeniului prevederea învățătorilor cu trăsuri de lipsă. *Excursiunea se va ține acuma luni în 1/14 Noembre.*

— **O lege originală.** În Canada a fost introdusă o veche lege care prevede o pedeapsă din cele mai curioase pentru femeile cari vor fi dovedite că sunt rele de gură.

Îată dispozițiunile acestei legi:

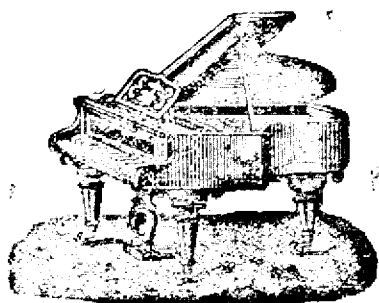
„Va fi cufundată în fața publicului în apă femeia care se va dovedi că viră zizani și discordie între vecinii de treabă și liniștiți, că provoacă prin comentarii malițioase certuri și bătăi, sau caută să aște spiritele interpretând în sens greșit acțiunile și cuvintele unei persoane corporații sau societăți“.

Nu de geaba America e recunoscută ca țara tuturor excentricităților! E posibil totuși că acest sistem original de hidroterapie să dea bune rezultate.

— **André și Syveton.** Starea ministrului francez de războiu pălmuit în cameră de către deputatul naționalist Syveton nu dă, precum se vestește din Paris ce e drept ansă la îngrijiri, dar ministrul este silit să petreacă câte-va zile acasă.

Deputatul Syveton zice în apelul său către alegători între altele și următoarele: Camera a votat încredere cu 2 respective 10 voturi majoritate lui André și ministrului Combes. Ministrul de războiu și prim-ministrul a fost îndemnat să facă din olicerii nostri spioni și francmazoni. Nainte cu 8 zile au mințit în chip obraznic, că ei despre asta n'au nici o cunoștință.

Cum însă s'a dovedit complicitatea lor în această fărădelege, camera totuși li-a votat încredere, absolvându-i de învinuirea ce li-s'a adus. Cum aș fi putut deci în alt chip decât așa răsună buna pe fideli soldați, asupra ministrului de războiu, dare, dela care ei au îndurat atâtea suferințe. La acești bărbați, la durerile lor, la mânia lor neputincioasă, la patria tradată am gândit atunci deplină conștiință când am lovit pe ticălosul ministru.

FaixJaques

365 fabricant de piano

strada Batthyányi Nr. 35. acordare de piano

Recomandă atelierul său de piano bine asortat, primește ori ce lucru aparținător acestei branșe precum și

PIANE

de primul rang fabricate în Viena, patrie și fabricate proprii, pe cari vindecu garanță pe bani și pe lângă prețuri de concurs

Inchiriere de piano cu luna.

zu, pe generalul trădător. Numai voi alegători imi
poteți fi judecatori drepți.

— **O nouă revistă.** Se anunță apariția unei
reviste economice la Iași sub direcțiunea dlui
Xenopol, avocat și fost deputat.

Noua revistă își propune să apară de două
ori pe lună și să imbrățișeze toate cestiunile
special economice.

— **Pentru ce n'a izbucnit război între An-
glia și Rusia?** Incidentul dela Hull, provocat de
cătră escadra rusă în mod atât de mișelesc și
as, era aproape să producă o încăierare între
imperiul britanic și cel rusec. Că totuși a putut
izolat pericolul unui al doilea război, este a
se mulțumi unor împregiurări, cari, au im-
pedicat pe prim-ministrul Balfour de a se
amesteca într-o campanie cu Rusia și a se răs-
una pentru fapta criminală a acesteia din
Marea Nordică. Aceste două împregiurări pon-
terose sunt după spusele unui ofițer superior
rusec, care era inițiat în negocierile asupra
incidentului anglo-rus următoarele:

Lordul Balfour era hotărât să declare război
Rusiei și să atace flota Baltice. Nainte de a se
dimis însă la acest pas, a chemat la sine pe
doi bărbați de forță: pe lordul Roberts, „eroul“
dela Pretoria, și pe un bărbat conducător al
delei *City Merchant Corporation*. Lordul Roberts,
cel mai adânc cunoscător al Indiei s'a declarat
în felul acesta asupra unui eventual conflict de
arme între ambele națiuni:

— Dacă noi atacăm flota rusă, atunci
100.000 Ruși vor pași peste granița Indiei,
cărui armate noi nu putem opune de cât 200.000
soldați, a căror majoritate o formează indigenii.
Angliei i-ar da mult de gândit, cum să apere
această colonie importantă engleză contra in-
vansiei rusești.

Parerea celuiilalt bărbat a fost următoarea:

— Pentru numele lui Dumnezeu, Excelență,
dar să așteptăm cel puțin 1/2 an cu declarația
de război, până ce am îndeplinit comanda de Ru-
siei, căci un război cu aceasta ar fi o mare lo-
sură pentru comerțul nostru.

Va să zică două motive destul de mari,
pentru cari Anglia, să zicem, n'a cutezat să se
lege de Rusia. Ei, Englezul tot Englez; război
numai așa poartă, dacă 1, este sigur de izbândă
d. p. războiul sud-african, când forțele ei stau
în proporție cum stă zero cătră infinit, 2, când
într-o campanie terminată norocos poate trage
mari foloase (d. p. earăși Transvaalul). Inșă
când este vorba de o putere, care să apropie
de proporțiile Rusiei, atunci superbul Albion
se indostulește și numai cu fulgerări și cu ar-
bitragi internațional.

— **Naufragiați măcelăriți.** Un vapor en-
glez, ce poartă numele de *br. Innerdale*, încă-
rat cu grâu, a plecat din Karachi (Sinul Ara-
biei) spre Liverpool. Lângă insula Kuria-Muria
s'a naufragiat, ear căpitanul și echipamen-
tul constător din 21 marinari reușind să scape
pe uscat, au fost omorâți de cătră indigeni. Uci-
sașii au putut fi eruați și astfel își vor primi
pedeapsa meritată.

— **Șvabii curagioși.** În hotelul comunei
Sân-Miclăușul-mic întins mort l-au aflat Duminecă
săminea pe țeranul Ion Milovan care plecase
să-și păste căii. Nefericitul a fost ucis de opt
șvabi, toți înarmați cu ciomege și toți membri ai
antistiei comunale din Kisfalud, comună nemțească
la vecinătatea Sân-Miclăușului. Hărțuiala între
șvabi din Kisfalud și Români din Sân-Miclăușul
mic, datează mai de-o îndelungată vreme, pentru
să-lășune megieșe, peste care — după spusa Șva-
bilor, trec Români. Sâmbătă pe înserate le-a adus
pestea vestea curagioșilor Șvabi că Milovan își
păstie căii pe hotarul lor. S'au și înarmat numai
când opt Șvabi, și au plecat să-l prindă pe Mi-
lovan. Ajungând în hotar, Șvabii au slobozit că-
re puscături asupra cailor, cari trezindu-l din
somn pe Milovan care durmea, l-au făcut să sară
asupra Șvabilor. O luptă crâncenă s'a început
între dâșii. Milovan, un om uriaș, de trei ori
a respins pe Șvabi, trântind cu câte-o palmă
pe unul mai pe altul, până ce pe din dos
l'au birău lanker l-a lovit cu patul puștii în cap,
să de puternic, că a căzut mort pe loc. Cura-
gioșii Șvabi au tulit-o pe urmă și două zile și-au
putut tăinui fapta. I-a descoperit însă Dumnezeu
și azi toți opt sunt în temnița din Timișoara,
unde-și așteaptă pedeapsa pentru păcatul făptuit.
Curagioși, nu-i vorbă Șvabii, când opt inși se
lan pe — unul.

— **Fenomen.** Joi seara la 9 ore am avut
fericirea a asista la un interesant fenomen: un
meteorit apără pe orizontul nostru, luminând ce-
rul instelat timp de 4 secunde.

— **Alegerile pentru camera italiană.** Luni
s'au terminat alegerile de deputați pentru camera
italiană. Asupra alegerilor efectuate în cele 509
cercuri electorale italiene n'au sosit încă rapoarte
asupra rezultatului, dar ne putem închipui că gu-
vernul a eșit biruitor din această campanie, fără
să fi desvoltat o agitațiune mai întinsă și febrilă
ca celelalte partide parlamentare. Dintre partidele
oposante constituționalii și conservatorii s'au în-
tărit, ear radicalii (socialiștii) au intrat în parla-
ment numai pe jumătate câți erau în rindul tre-
cut. Pedeapsa asta le este poate binemeritată.
Până a nu se termina alegerile, guvernul dispunea
asupra 255 mandate din 419.

— **Deficitul expoziției universale
din St.-Louis.** *Berliner Tageblatt* pu-
blică următoarele asupra expoziției univer-
sale din St.-Louis: Acum nu suferă îndoi-
ială, că expoziția din St.-Louis se va ter-
mina cu mare fiasco. Despre asta ne pu-
tem convinge, dacă comparăm rezultatul
altor expoziții cu rezultatul de până aci al
expoziției din St.-Louis. Anume expoziția
universală franceză din 1878 a fost cerce-
tată de 16.032.725 vizitatori, cea dela 1889
de 28.149.343 ear cea dela 1900 aproape
30.000.000 curioși. Expoziția din Chicago
conform statisticei oficiale a fost cercetată
de 27.539.521 vizitatori. În comparație cu
aceste cifre colosale numărul cercetătorilor
expoziției din St.-Louis dispăre, căci dela
deschidere încoace, deci în decurs de patru
luni numai 7.000.000 vizitatori au fost să
cerceteze mare expoziție americană. Și cum
expoziția va mai fi încă 3 luni deschisă,
putem lua ca probabil, că numărul total
al vizitatorilor abia se va ridica la 10.000.000.

— **Alui să fie!** Petru Păcurariu din
Timișoara și-a lăpadat — ca pe o haină
netrebnică — frumosul nume al moș stră-
moșilor săi și din Păcurariu s'a făcut Ker-
tész.

Convocare.

Fiind alegerile municipale în comitatul Fă-
găraș puse pe 17 Novembre st. n. a. c. onorați
membri ai clubului comitatens român sunt con-
vocați la o sfătuire pe Duminecă 13 l. c. la 7
ore seara în sala cea mică dela hotelul „Paris“
în Făgăraș.

Făgăraș, 8 Nov. 1904.

Dr. Ioan Șenchea,
secretar.

Iacob Macaveiu,
președinte.

Răsboiul ruso-japonez.

Londra 10 Noembre. Japonezii desi au
indurat mari pierderi, totuși, cum se telegra-
fează din Tsi-fu, continuă cu asediarea orașului
nelăsând Rușilor răgaz nici să resufle. For-
tul Liaotesan este mereu bombardat, fiindcă
acest fort este considerat ca cheia Port-Arthu-
rului.

Tsi-fu, 10 Nov. În urma ultimelor bom-
bardamente foarte multe femei și copii și-au
perdut viața. 10 kilometri la sud de Mucden
lupta a reînceput. Japonezii au atacat cu
mare putere pozițiile rusești.

Viena, 10 Nov. O telegramă sosită
aici vestește, că Port-Arthurul a capi-
tulat. Vestea se confirmă din Londra
și Petersburg.

ULTIME ȘTIRI.

Meetingul din Vârșet împotriva pro- iectului Berzeviczy.

Correspondentul nostru din Vârșet ne
trimite următoarea depeșă:

Vârșet 10 Nov.

Un impozant meeting, de cel puțin
trei mii Sârbi, cu însuflețire primesc
protestul propus de Dr. Mileti, con-
tra proiectului Berzeviczy. Insufleți-
rea a ajuns la culme în decursul vor-
birii lui Tomici. Raport urmează.

ECONOMIE.

Arad, 11 Novembre st. n.

Vinderea de pomi. În pepinierele statului
(sunt 26) în anul de față să vor vinde 171.750
bucăți de meri sălbateci, 31.000 de doucine,
24.000 meri, soiul pătlăgele, 74.000 peri sălba-
teci, 100.000 pruni de Bistrița, 51.000 pruni de
St.-Pilsen, 31.000 zarzări, 51.000 cireși sălbateci,
3.000 vișini sălbateci, 15.000 vișini, soiul Șai,
22.000 mandorle amare, 550 pruni, soiul Ma-
rianna, mai multe mii de buți de brazi, arbori
și tufe pentru împodobirea grădinilor, 95.000
altoi de meri, 41.000 altoi de peri, 61.000 altoi
de pruni, 34 altoi de cireși, 28.000 altoi de pier-
seci, etc., mai multe mii de clombițe. 200.000
vițe, soiul Riparia netedă, 10.000 bucăți din deo-
sebite soiuri, cu rădăcini, apoi vițe directe ame-
ricane. Să mai afle două două milioane bucăți
de surcele nobile de răchită. Pe bani se vind
numai până la 15 Decembre. Deslușiri amănun-
țite cereți dela pepiniera cea mai apropiată. D-nii
preoți și învățători, cari doresc mlădițe cu preț
redus, se înainteză petiția lor cătră di ministru
de agricultură (timbru 1 cor.) Gratuit capătă
numai pepinierele comunale.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de contabil,
devenit vacant, la institutul de credit și
economii „Steaua“ din Român-Petre (Petro-
voselo) Torontál, — prin aceasta se escrie
concurs, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Competentul se fie român de religia
gr.-or. și să fie absolvent al școalei comer-
ciale din Brașov
2. Să poseadă perfect limba română
și maghiară în vorbire și scriere.
3. Să aibă praxă în afacerile de bancă
de cel puțin doi ani, și se fie apt de a
conduce independent afacerile de compta-
bilitate și de a compune bilanțul anual.
4. Cei ce vor depune și cauțiune —
vor fi preferați.

Emolumentele sunt:

1200 Cor. salar anual solvind în
rate lunare decursive.

Tantiema statutară, care până acum a
fost 240—260 Cor.

Intru cât alesul va fi garçon, cortel la
institut eventual 100 Cor. bani de cortel.

După un serviciu de 3 ani salarul se
va ameliora. Alegerea se face pe un an de
probă. Postul are să fie ocupat îndată după
acceptare.

Ioanichie Neagoe,
director executiv.

417 1—2

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

P. I. Forotić. Am primit 5 cor. abonamen-
tul decî e achitat până la 1 Ianuarie 1905.

Redactor responsabil în absența d-lui Ioan Rusu-Șirliana:
Sever Becu.

Editor-proprietar: George Nickla.

INSERTIUNI și RECLAME.

In binevoitoarea atențiune. Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că începând cu 12 Octombrie îmi vînd marfa cu prețuri esențial reduse. Cu distinsă stimă: *Nadler Lajos*, magazin de vestminte de modă, bărbătești și femeiești Arad, Piața Andrassy Nr. 16. 400

O domnișoară română, care posedă limba germană și știe să propună pianul, află aplicare pe lângă condițiuni favorabile, la o familie românească.

A se adresa la adm. „Tribunei”. 398

Este admirabil rezultatul, pe care îl ajunge on. public de dame prin folosirea laptelui de castraveți veritabil englez. După o folosire de câteva zile dispar de pe față alunițele zgrăbunțelor și alte inconveniențe de piele; netezește fața și sbărciturile, face pielea finitului albă, tineră și fină fără să strice pielea. Mijloc premiat la expoziția din Paris și Viena; acest mijloc scoate și la noi, ea și în Anglia din uz toate cosmeticele. Un flacon 2 cor, săpun de castraveți 1 cor. pudră de castraveți 1 cor. 20. Se poate căpăta în orice farmacie; pe poștă trimite *Balassa Cornel*, farmacist, Budapesta. *Erzsébetfalva*; ear în Cașovia (Kassa) *Pallaghi Kálmán*, Fő-uteza II. Deposit primul în Arad la farmacistul *Földes Kelemen*, și la drogueria lui *Vojtek și Veisz*.

Primul

și singurul institut de specialitate p. spălarea și curățirea rufelor

306

al lui

Bettelheim K.

ARAD, Aulich Lajos-u. 2.

Nr. Telefonului 184.

Igaz Sándor

382

ciasornicar și giuvaergiu.

== ARAD, Piața Libertății ==

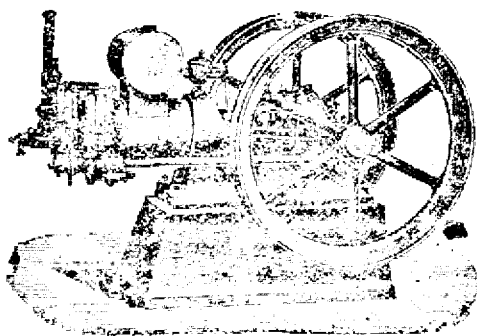
lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Primul atelier din Arad, pentru repararea de ciasornice și bijuterii.

Numărul Telefonului 86.

Birou de mecanica și atelier de mașini.
Intreprindere de instalațiuni de gaz și apaducte.

BEER ISTVÁN

inginer privat.

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS, Küttl-tér

Tot felul de instalațiuni de iluminare de orice sistem, deposit de reflectori, instalațiuni de băi și closete.

Executare specialista de reparațiuni de mașine și cazane. 318

Planuri și bugete gratuite.

Numărul Telefonului 86.

Bijuterii, oroloage, aur călcat și recușite de argint, seduli de amănare cumpără pentru prețurile cele mai mari ori le schimbă pentru obiecte noi

DEUTSCH IZIDOR

ciasornicar și giuvaergiu

A R A D, Strada Bisericii
(Palatul minorităților.)

Isvorul cel mai eficient de cumpărare de

bijuterii și oroloage.

Se caută un învățacel.

Nr. Telefonului 438. 381

In atențiunea domnilor voluntari!

CZIRÁKY ALAJOS

croitorul regim. 33 de inf. ces. reg.

A R A D,

359

In colțul străzii Comitatului (Tabăjdi Károly) și a pieței Andrassy.

Am onoare a recomanda în binevoitoarea atențiune a domnilor voluntari magazinul meu bogat asortat cu uniforme militare de tot armamentul.

Confecționez tot felul de uniforme și ajustări pentru prețuri convenabile, executate în modul cel mai bun.

Am onoare a aduce la binevoitoarea cunoștință a p. t. public, că pe Strada Kossuth Nr. 43 în Arad a trecut în posesiunea mea

prăvălia de faur

(mai înainte a lui Stamberger Jozsef)

După o experiență de mai mulți ani câștigată în faărici din Budapesta și Viena, am ajuns în plăcuta situațiune să pot îndeplini tot felul de lucrări dela cele mai simple până la cele mai complicate prompt și pentru prețuri foarte culante.

Rugând binevoitorul sprijin al onor. public, rămân Cu deosebit respect:

Végh István

357

măstru măsur.

K A L M Á R J Ó Z S E F

prăvălie de aparate electrice.

ARAD, Salacz-utca 2.

341

Are în deposit:

bicicle de primul rang

precum și toate părțile constitutive pentru bicicle, gumi și lămpi de acetylen!

In atelierul său

reparează, transformă și mărește bicicle cu roate mobile.

Primește emailarea de bicicle în foc, nichelarea părților constitutive de bicicle, sau ori-ce reparațiuni de felul acesta.

— Condițiuni de plătire favorabile. —

Montează:

telefoane cu începere de cerc ori catrală.

Telefoane mici de case, instalări de clopoțele electrice, ori repararea acestora.

— Prețuri culante. —

Are în deposit:

Mașini de cusut SINGER

Mașine cu suveică rotundă sistem Singer ori mașini de cusut pentru oddi.

In atelierul său

se primesc tot felul de reparațiuni aparținătoare acestei branșe.

Se primesc reparațiuni de mașine de brodat în rate favorabile lunare.

Nr. Telefonului pentru oraș și comitat 242.